

cerede Ministers Udtalelser, ogsaa Ministeriet holder paa Principet, at Bondejord bør blive i Bondebrug, gaar en sørgelig og rask Forandring i Møde i Retning af Oprettelsen af større Eiendomme og meget smaa med Formindskelse af de mellemliggende. Jeg skal tillade mig med den høitærede Formands Billigelse at læse nogle Linier op af det statistiske Værk, der er udgivet af Professorerne Scharling og Falbe-Hansen. De der anførte Tal omfatte kun et kort Tidsrum, men man vil deraf se, hvor hurtig Bevægelsen foregaar. I 1850 fandtes der her i Landet 1715 Gaarde med over 12 Tønder Hartkorn, tilsammen med et Tilliggende af 51,000 Tønder Hartkorn, i 1873 var dette steget til 1,856 Gaarde med 52,200 Tønder Hartkorn, altsaa var Hartkornet steget med omtrent 1,200 Tønder og Gaardenes Antal med henved 150, og det er ikke saa lille et Antal i 23 Aar i Forhold til det oprindelige Antal. Det var Tilvæksten af de Gaarde, der have over 12 Tønder Hartkorn; komme vi saa til Gaardene med fra 8 til 12 Tønder Hartkorn, viser det sig, at de ere tagne af, de ere enten delte eller sammenlagte for at danne større Gaarde; fra et Hartkornstilliggende af 42,000 Tønder ere de sunkne til 35,000, og deres Antal er sunket fra 4,500 til 3,800; Antallet er altsaa som sagt aftaget med 7,000. Gaa vi ned til Gaardene paa mellem 4 og 8 Tønder Hartkorn, viser det sig, at de i 1850 udgjorde et Antal af 28,000 med et Hartkornstilliggende af 164,000 Tønder, men i 1873 var det gaaet ned til et Antal af 25,000 med et Hartkorn af 145,000 Tønder, det er altsaa en Tilbagegang af 19,000 Tønder Hartkorn i 23 Aar og en Nedgang i Antallet af 3,000. Komme vi saa til de Eiendomme, der tidligere ikke kaldtes Gaarde, men som nu paa Grund af, at Gaardene svinde bort, gaa med i Benævnelsen Gaarde, nemlig Landeieendomme mellem 2 og 4 Tdr. Hartkorn, vil man finde, at i 1850 var der 19,000 af dem, og at de i 1873 vare stege til 22,000, og at Hartkornet, der hørte til dem, var i 1850 56,000 Tønder og i 1873 64,000 Tønder, altsaa tiltaget med 8,000 Tønder. Komme vi derefter ned til Eiendomme paa mellem 2 og 1 Tønde Hartkorn, have vi en Tilvæxt fra 14,000 til 19,000, der er altsaa kommet 5,000 Gaarde til, for saa vidt man kan kalde dem for Gaarde, og Hartkornstilliggendet er steget fra 21,000 til 28,000 Tønder. Endelig er samtidig Antallet af Huse fra mellem 1 Td. og 2 Skp. Hartkorn steget med 17,000, nemlig fra 48,000 til 65,000, og det Hartkorn, som hørte til disse Huse, er

steget med c. 9,000 Tdr. Tillige er Husene under 2 Skp. steget fra 32,000 til 65,000, og Hartkornet til disse Huse fra 3,000 til 5,000 Tdr. Hartkorn. Altsaa er den overveieende Del af det Hartkorn, der er taget fra de større Bøndergaarde, gaaet til Huse paa under 2 Tdr. Hartkorn, medens samtidig en mindre Del er gaaet til Sammenlægning af større Eiendomme. Dette er nu ganske vist aldeles uden Fare for Nutiden, idet tværtimod Bevægelsen har været til Gavn, fordi den store Forskjel, der tidligere var mellem Herregaarde, Bøndergaarde og Huse, er svunden ind saaledes, at man efter sin forskjellige Formue kan jævnt avancere fra Husmand til Herregaardseier. Men denne Udvikling i Ombytningen og Omlægningen af Jord, der er foregaaet under Ledelse af en Regjering, som endnu til Dels har bevaret Traditionen fra tidligere Tider om det Høilidige i Bevarelsen af Bondejord for Bondebefolkningen, kan meget let, saaledes som vi se det af, hvad der er sket i et Tidsrum, der kun omfatter 23 Aar, tage meget rask til, saa snart vi nemlig fik en Administration, som ikke brød sig synderlig om Tradition og Udvikling og mente sig berettiget til — hvad jo ogsaa omtrent vilde kunne udløses af de Udtalelser, den høitærede Minister fremkom med — at give Bevilling til den Slags Omlægninger. Jeg tror altsaa at turde udtale, at vi ere paa et Straaplans, som fører til at dele Jordeiendommene imellem de store Eiendomme og de bestandig mindre og mindre Eiendomme. Dette mener jeg nu, at ethvert Ministerium, der kalder sig konservativt, maa lægge af sin Myndighed i Bægtftaalen for at forhindre, i det Mindste saa længe vi have Mærker af Jord til Raadighed for dem, som ønske at bygge, og for dem, som ønske at opdyrke Jord. Saa længe vi altsaa med uopdyrkede Arealer og ved fjerntliggende uproduktive Smaalodder, som høre til større Gaarde, kunne tilfredsstille Trangen hos dem, der ville tage fat paa Opdyrkning af Jord, og som ville bygge, bør vi være overmaade varjomme med at tillade Sammenlæg og Udstykning. Dette er sikkert i de store Eiendomsbejdderes Interesse; thi efterhaanden som et modsigt Princip vilde gjøre sig gjældende, og vi fik i Landkommunerne nogle saa store Eiendomme og for Resten et talrigt Proletariat, nødvendigt til at drive disse store Eiendomme, vilde ganske vist med den rationelle Dykning Udbyttet af Jorden blive større, men samtidig vilde de kommunale Skatter paa alle Omraader tiltage saa uforholdsmæssig, at Udbyttet vilde gaa tabt i Sattigstat til den ene Side og i Lurus til